

Tutustu digimaailmaan

Eija Kalliala

Blogi: eijakalliala.fi

Twitter: [@eijakalliala](https://twitter.com/eijakalliala)

IT-koulutuksen sisältö (kooste)

- Googlen palveluja
- Tietoturva
- Tekijänoikeus
- Tietosuoja
- Yhteiskirjoittaminen
- Hyödyllisiä verkkopalveluja
- Avoimia digitaalisia sisältöjä
- Kuvien käsittelyä
- Sosiaalinen media
- Lisätietoja

Taustastani

[Tietie-verkko-opetusyhteistyön](#) koordinaattori 1995–2015

- 14 ammattikorkeakoulua, satoja verkkokursseja, tuhansia opiskelijoita

Monimuotoista yhteisöllistä opetusta verkossa 1997->

- Projektioppiminen, yhteisöllinen oppiminen, tutkiva oppiminen
- [Datan avaaminen](#), “MOOC” julkishallinnolle 2016

Opetusalan some-hankkeet [SoMy](#) ja [AVO2](#) 2012–2014

- Yli 20 peruskoulun ja lukion somehankkeen koordinointi
- Opettajien Sometu-verkoston fasilitointi

Taustastani

Yhdistystoimintaa

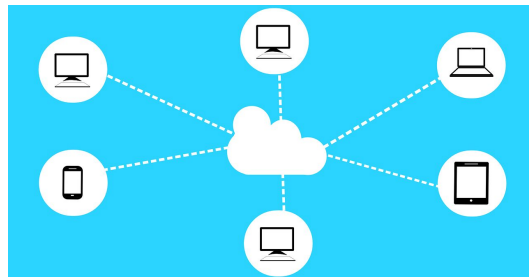
- [Open Knowledge Finland](#), [IT-kouluttajat](#), [Sytyke](#)
- [HAN](#), [Setukaisten ystävät](#), [Enter](#),
[Aino Kallas Seura](#)

Tietokirjailija

- Verkko-opettamisen käsikirja (Finn Lectura 2002)
- Sosiaalinen media opetuksessa (Finn Lectura 2009, 2012; yhdessä Tarmo Toikkasen kanssa)
- Kirja [ketterästä projektityöstä](#) kirjamaratonissa, Sytyke 2013
- [My Data – johdatus ihmiskeskeiseen henkilötiedon hyödyntämiseen](#), yhteisöllisesti muokattu teos, LVM 2014 (uusi versio tulossa 2017)
- [Tietie – verkko-opetusta 20 vuotta](#), IT-kouluttajat 2016

Pilvipalvelut

- Tiedostoja kuten tekstidokumentteja ja valokuvia voi synkronoida digitaaliseen pilveen ja käsitellä selaimella tietokoneelta (läppäri) tai mobiililaitteelta (tablet-laite, älypuhelin jne).
- Esim.
 - [Google Drive](#), [iCloud](#), [OneDrive](#)
 - [Dropbox](#)
 - Useimmat somepalvelut
- Palveluun kirjaudutaan omalla käyttäjätunnuksella (yleensä sähköpostiosoite) ja salasanalla (account, tili).
- Tiedostoihin voi antaa oikeuksia muille käyttäjille.
- Tiedostoja voi jakaa tietyille käyttäjille tai kaikille linkin saaneille.

Google Drive

- Tiedostoja voidaan kirjoittaa yhdessä ja jakaa.
- Tarvittaessa voidaan ladata eri muodoissa (tekstitiedostot docx, odt, pdf)
- Myös valmiiden tiedostojen tallentaminen ja jakaminen (esim. pdf)
- Valokuvat Google Kuvat - tai Photos -palvelussa, näkyvät myös Google Drivessa
- [Google Kuvien käyttäminen Google Driven kanssa](#)
- YouTube: [Kuvat älylaitteelta pilveen](#); [Kuvat tablet-laitteelta Driveen](#)
- Muiden jakamien tiedostojen siirtäminen My Driveen
- Kansiointi
- Oikeuksien antaminen (luku, kommentointi, editointi)

Googlen palveluita

- Luodaan tunnus (tili, account) joko Googlen sähköpostiosoitteella tai jollain muulla sähköpostiosoitteella.
- Palveluita on paljon: [luettelo Wikipediassa](#)
- Usein selaimen avaussivuna Googlen haku
- Googlen haku voi tuottaa personoituja tuloksia
- Kuvahaku: voi hakea avoimesti lisensoituja kuvia
- Google+: verkkoyhteisöpalvelu, avattu 28.6.2011, kaikille avoimeksi 7.11.2011 ([Wikipedia](#))

Tietoturva netissä

Tietojen, järjestelmien ja palvelujen luottamuksellisuuden, eheyden ja käytettävyyden turvaaminen.

- Tiedottaminen, asenteet, kulunvalvonta
- Autentikointi, salasanojen vahvuus
- Palomuurit, ohjelmistojen päivitykset
- Oman päätelaitteen suojaaminen ja varmistaminen
- Tietoliikenteen avoimuus ja sala
- Palvelimen sijainti ja käyttöehdot
- Varautuminen viruksiin, häiriköihin ja tietomurtoihin
- Valesivustojen välttäminen, [artikkeli](#) (Yle syyskuu 2016)

Kyber- ja tietoturva

TOP 5 UHAT: Yksityishenkilöt

Huijaukset ja tilausansat

Uskottava ulkoasu ja kieli saavat yhä useamman haksahamaan huijauksiin.

Kiristyshaittaohjelmat leviävät älylaitteisiin

Lunnastrojajalaiset lukitsevat tietokoneiden lisäksi muitakin laitteita, kuten televisioita ja tabletteja.

IoT tuli joka kotiin, mutta tietoisuus sen riskeistä ei tullut samassa paketissa.

Yksityisyys somemaailmassa

Kaikki jakamasi ja tekemäsi siirtyy markkinoiden käyttöön, halusit sitä tai et.

Salasanojen kierrätys

Koska moni käyttää samoja vanhoja salasanoja eri palveluissa, yhteen palveluun murtautuminen vaarantaa muidenkin palveluiden käytön.

TOP 5 RATKAISUT: Yksityishenkilöt

Mieti ennen kuin klikkaat

Varmista, että linkki tai tiedosto, jota olet avaamassa, on sitä mitä väittää olevansa. Älä aukaise, jos epäilet huijausta.

Salasanojen hallinta

Käytä vahvoja salasanoja, vaihda ne säännöllisesti äläkä käytä samoja salasanoja eri palveluissa.

Päivitä verkossa olevat laitteet ja

käyttämäsi ohjelmistot säännöllisesti

Ajan tasalle päivitetty ohjelmistot ja käyttöjärjestelmä ovat paras turva tietoturvauhkia vastaan.

Varmuuskopiot tärkeistä tiedoista

Ota tavaksi säännöllinen varmuuskopiointi.

Käytä tietoturvaohjelmistoja

Pidä tietoturvaohjelmistosi ajan tasalla ja ota selaimen varoitukset vakavasti.

Lähde: [Viestintävirasto](#)

Tekijänoikeus

Yamashita Yohei, CC on Orange, CC BY 2.0, lähde Wikimedia Commons

- Suojaa **teoskynnyksen** ylittäviä tuotoksia.
- Koskee teoksen julkista käyttöä.
- Syntyy materiaalin tekijälle.
- Lisäksi **lähioikeus**: esitykset, ääni- ja videotallenteet, valokuvat, tietokannat ja luettelot, tv- ja radiolähetykset
- Toikkanen, Oksanen: [Opettajan tekijänoikeusopas](#) (Finn Lectura 2011)
- [Kopiokissa](#)-sarjakuva
- [Kopiraitti](#), Kopioston ja OKM:n tuottama tekijänoikeusopas
- [Creative Commons -lisenssi](#)
- Julkaisetko materiaalia? [Video ja vuokaavio avuksi](#)
- Toikkanen, Vilmusenaho: [10 ohjetta ympäristöään kuvaavalle](#) (CC BY)

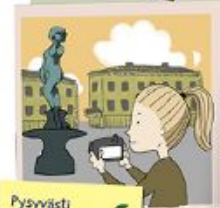
10 ohjetta ympäristöään kuvaavalle

Tekijät: Tarmo Toikkonen ja Sanna Vilmsunenaho

Saa kuvata ja julkaista:

Taideteoksia
saa tallentaa,
kun ne ovat
sivuosassa ✓

Pysyvästi
julkisessa
tilassa olevia
teoksia saa kuvata,
ei kuitenkaan
ansiotarkoituksien ✓

Rakennuksia
saa kuvata ja
kuvia käyttää ✓

Tilannekohtaista:

Tilan haltijalla
voi olla sääntöjä
kuvaamisesta,
joita on hyvä
seurata

Kun julkisessa
tilaisuudessa on
ihmisiä laajasta
kuvata ja
kuvat julkaista

Mainoksessa ei
koskaan saa
käyttää ihmisen
kasvoja ilman
nimenomaista lupaa

Muista kysyä lupa
kuvan ottamiseen!

Ei saa kuvata edes
omaan käyttöön:

Älä tallenna
mitään tiloista,
joihin sinulla ei ole
oleskeluoikeutta ✗

Kotirauha on
ehdoton, ilman
haltijan lupaa ei
saa tallentaa
mitään ✗

Ihmissä ei saa
kuvata tai videoida
tunnistettavasti
heitä halventavalla
tavalla ✗

Creative Commons -lisenssit

Nimi
mainittava

Nimi
mainittava,
jaa samoin

Nimi mainittava,
ei johdannaisia

Nimi
mainittava, ei
kaupalliseen
käyttöön

Public domain,
tekijänoikeudeton

Tietosuoja

- EU:n tietosuoja-asetus [GDPR](#) (General Data Protection Regulation)
 - Astui voimaan 24.5.2016
 - Sovelletaan siirtymäajan jälkeen 25.5.2018 alkaen
- GDPR:n mukaan kuluttajalla on oikeus
 - tietoihinsa (dataansa), niiden oikaisemiseen ja poistamiseen
 - infoon tietojensa (datansa) loukkauksista
 - oikeus siirtää tietonsa toiseen palveluun (ei vielä toukokuussa 2018)
- Lisätietoa (pääasiassa rekisterinpitäjän näkökulmasta):
 - Tietosuojavaltuutetun sivustolla: [EU:n tietosuojauudistuksesta](#)
 - [Arjen tietosuoja](#)
 - [Rekisteröidyn oikeudet](#)
 - [Kuntaliitto: Yleinen tietosuoja-asetus](#)
 - [Hanselin tietosuojaohje](#)

Yhteiskirjoittaminen

- [Wikipedia](#)
- [Todaysmeet](#), chatti
- [Tieken muistio](#)
- Jaettu dokumentti [Google Drivessa](#), jokainen voi editoida ja kommentoida, esim:
 - kokouksen esityslistan työstäminen yhdessä
 - kokouksen pöytäkirjan kirjoittaminen yhdessä
 - tapahtuman suunnittelu yhdessä
 - artikkelin kirjoittaminen yhdessä
 - kirjan kirjoittaminen yhdessä

Muutamia kiinnostavia verkkopalveluja

- [SKS:n muistitiedon keruut](#)
- [Luovuta yksityisarkistosi Kansallisarkistoon](#)
- [Helmet](#), pääkaupunkiseudun kirjastot
- HSL:n [Reittiopas](#)
- [VR](#), Suomen juna-aikataulut ja lippujen osto
- Lippuja tapahtumiin
 - [Lippu.fi](#)
 - [Ticketmaster](#), ent. Lippupalvelu
 - [Kansallisteatteri](#)

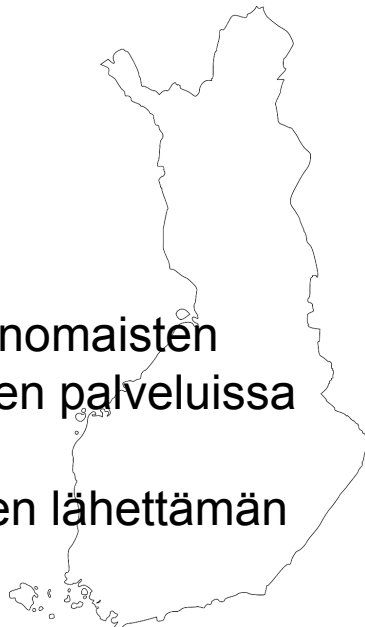

By Museokeskus Vapriikki [CC BY 2.0
(<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0>)], via Wikimedia Commons

[Suomi.fi](#)

viranomaispalvelut kertakirjautumisella

- Julkisen hallinnon palvelut yhden luukun taakse.
- Palvelussa kansalainen voi tarkistaa omat tietonsa eri viranomaisten rekistereistä ja asioida useiden julkisen hallinnon toimijoiden palveluissa yhdellä kirjautumisella.
- Tulossa Suomi.fi-viestit, korvaavat vaiheittain viranomaisten lähettämän paperipostin.

Lähde: [eSuomi.fi](#)

- Kirjautumalla pääsee näkemään mm. omat henkilö-, ajoneuvo-, kiinteistö- ja kaupparekisteritiedot.
- Myös terveyspalveluiden [Omakanta](#)
- Kansalaiselle valtavasti käyttökelpoista tietoa ja linkkejä eteenpäin.

Avoimia digitaalisia sisältöjä

- [Wikipedia](#), [Wikiopisto](#), [Wikikirjasto](#)
- [Wikimedia Commons](#), CC BY-SA-lisenssi
- [Pixabay](#), [Opencliparts](#), CC0-lisenssi
- [Helsingin kaupunginmuseon kuvia](#), CC BY-lisenssi
- [Flickr](#), miljoonia kuvia eri CC-lisensseillä
- [Avoindata.fi](#), avoimen tiedon palvelu
- Some-säiliöt ja sisältöjen käyttöluvat (esim. [Flickr](#), [YouTube](#), [SlideShare](#))
- [TED](#), asiantuntijapuheenvuoroja maailmalta (ei kaupalliseen käyttöön)
- [Khan Academy](#), opetusvideoita (ei kaupalliseen käyttöön)
- [MOOC](#)-lista, massiivisia avoimia verkkokursseja
- Ylen Digitreenit: [Näin löydät vapaasti käytettäviä kuvia](#)
- [Avoimia sisältöjä verkosta](#) (Itä-Suomen yliopiston ohje)
- Googlen kuvahaku -> Työkalut -> Käyttöoikeudet

Lapinlahden sairaala, R.Roos,
Helsingin kaupunginmuseo,
lisenssi CC BY 4.0

Eija Kalliala: Näkymä
Lapinlahden Lähteen ikkunasta
19.9.2017, lisenssi CC BY-SA

yhteistyö

Kaikki

Kuvahaku

Kartat

Videot

Lisää

Asetukset

Työkalut

Koko ▾

Väri ▾

Tyyppi ▾

Aika ▾

Käyttöoikeudet ▾

Lisää työkaluja ▾

Yhteistyö on Voimaa

Yhte

- ✓ Ei suodateta käyttöluvan perusteella
- Saa käyttää uudelleen ja muokata
- Saa käyttää uudelleen
- Saa käyttää uudelleen ei-kaupallisesti ja muokata
- Saa käyttää uudelleen ei-kaupallisesti

...ä tallennetut SafeSearch

ely

yhiteistyö

Kaikki

Kuvahaku

Kartat

Videot

Lisää

Asetukset

Työkalut

Koko ▾

Väri ▾

Tyyppi ▾

Aika ▾

Saa käyttää uudelleen ja muokata ▾

Lisää työkaluja ▾

Tyhjennä

Näytä tallennetut SafeSear

Kuvien käsittelyä

Peruskäsittely: kiertäminen, rajausta

- [Google Kuvat](#)
 - Tampereen kaupunginkirjaston [Google Kuvat -ohje](#)
- Ohjeita ja kuvauksia Wikipediassa
 - [Kuvankäsittely](#)
 - [Kuvankäsittelyohjelma](#)
 - [Gimp](#)
- MikroBitin [artikkeleita kuvankäsittelystä](#)
- Itä-Suomen yliopiston [Kuvankäsittely-opas](#)

Somepalveluita

- **Verkostoja:** [Google+](#), [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#), [IRC-galleria](#), [HeiaHeia](#)
- **Säiliöitä:** [Googlen kuvat](#), [YouTube](#), [Flickr](#), [SlideShare](#), [Wikipedia](#), [Wikimedia](#), [Jamendo](#), [Vimeo](#)
- **Yhteiskirjoitusta:** [Tieken muistio](#), [Google Drive](#), [Purot.net](#), [Wikispaces](#)
- **Pikaviestimiä:** [Skype](#), [WhatsApp](#), [Slack](#), [Snapchat](#)
- **Linkkienjakopalveluita:** [Diigo](#), [Scoop.it](#), [Pinterest](#)
- **Muita:** [Doodle](#), [Thinglink](#), [Dropbox](#), [Todaysmeet](#), [Bitly](#), [Google Maps](#), [QR-koodin lukija](#) ja [QR-generaattori](#)

Oletko muokannut Wikipediaa?

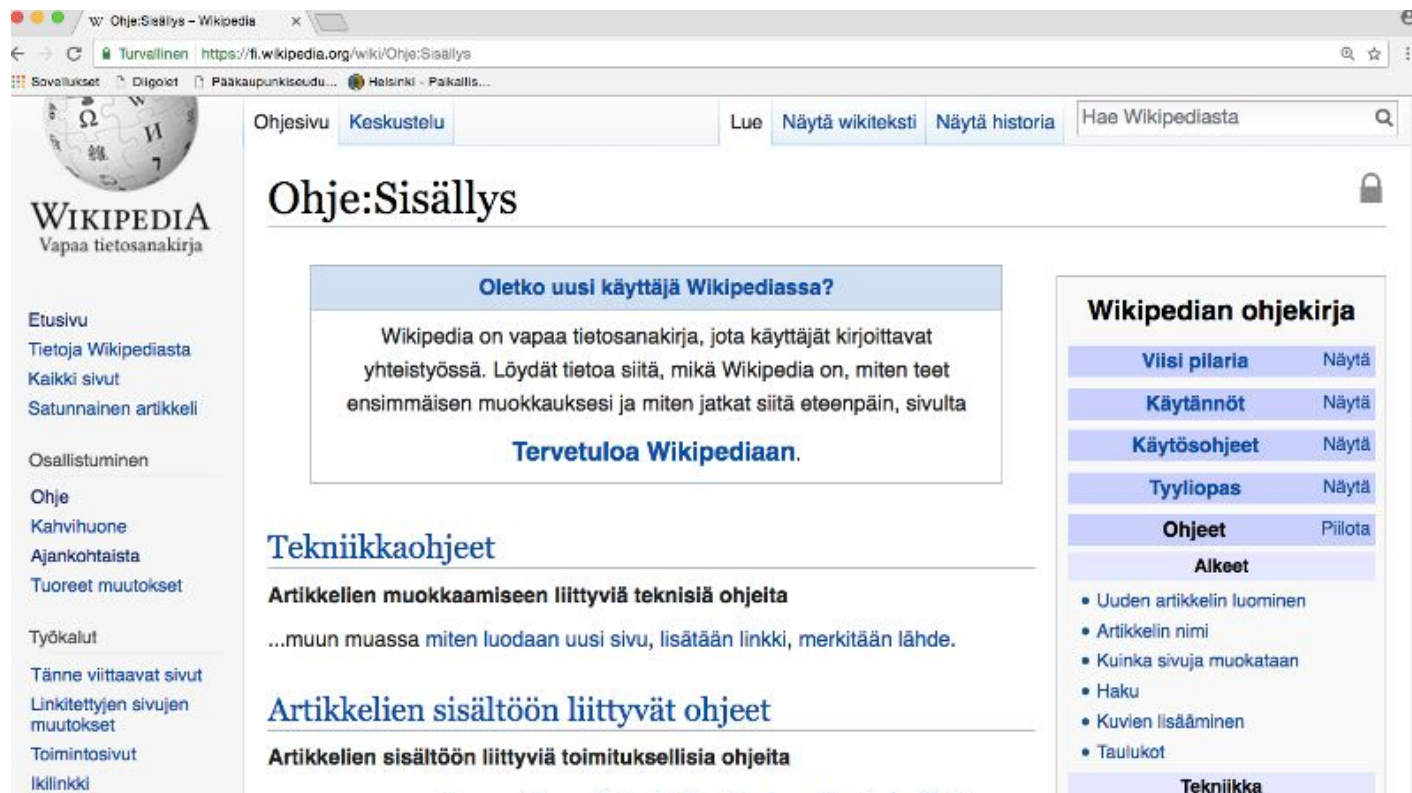
- Vapaa tietosanakirja
 - Sisältö jaettu CC BY-SA -lisenssillä
 - Vastuulliset ylläpitäjät (nyt 38 henkilöä)
- Muista lähteet!
 - Mistä tieto löytyy? Tiedon pitää löytyä jostain muualta.
 - Älä kopioi suoraan lähteistä vaan muokkaa tekstiä.
- Esimerkkejä
 - [Suomalaiset naisjärjestöt](#)
 - [Tuija Brax](#)
 - [Women's rights in Brazil](#)

Georgios Jakobides:
Ensimmäiset askeleet, 1893.
Tuntematon, Public Domain

Young Women on steps in Salvador, Bahia state, Brazil. By Adam Jones Adam63 - Own work, CC BY-SA 3.0, Lähde: Wikimedia Commons.

Wikipedian muokkausohje

Ohje:Sisällys

Oletko uusi käyttäjä Wikipediassa?

Wikipedia on vapaa tietosanakirja, jota käyttäjät kirjoittavat yhteistyössä. Löydät tietoa siitä, mikä Wikipedia on, miten teet ensimmäisen muokkauksesi ja miten jatkat siitä eteenpäin, sivulta **Tervetuloa Wikipediaan**.

Tekniikkaohjeet

Artikkelien muokkaamiseen liittyviä teknisiä ohjeita

...muun muassa [miten luodaan uusi sivu](#), [lisätään linkki](#), [merkitään lähde](#).

Artikkelien sisältöön liittyvät ohjeet

Artikkelien sisältöön liittyviä toimituksellisia ohjeita

Wikipedian ohjekirja

- Viisi pilaria** [Näytä](#)
- Käytännöt** [Näytä](#)
- Käytösohjeet** [Näytä](#)
- Tyyliopas** [Näytä](#)
- Ohjeet** [Piilota](#)
- Alkeet**
 - [Uuden artikkelin luominen](#)
 - [Artikkelin nimi](#)
 - [Kuinka sivuja muokataan](#)
 - [Haku](#)
 - [Kuvien lisääminen](#)
 - [Taulukot](#)
- Tekniikka**

Etusivu

Tietoja Wikipediasta

Kaikki sivut

Satunnainen artikkeli

Osallistuminen

Ohje

Kahvihuone

Ajankohtaista

Tuoreet muutokset

Työkalut

Tänne viittaavat sivut

Linkitetyjen sivujen muutokset

Toimintosivut

Ikilinkki

Facebook

- Sivuja
 - [SANL](#), [EKAN](#), [UNICEF](#), [Entressen kirjasto](#), [Emma](#)
- Ryhmiä
 - [Puskaradio Espoo](#) (> 35 000), [Espoo kirppis](#) (>18 000)
- Julkkiksia
 - [Kaari Utrio](#), [Sauli Niinistö](#), [Malala](#)
- Tapahtumia
 - [Caj Bremer, noin 100 kuvaa Suomesta](#) 10.11.2017–14.1.2018
 - [Lakritsi- & Salmiakkifestivaalit 2017](#) 11.–12.11.2017
 - [Elävä suullinen perinne](#) 15.11.2017

Twitter

- Julkista keskustelua
- Voit seurata ketä tai mitä tahansa, esim.
 - [Aalto University](#), [Entressen kirjasto](#), [Ateneum](#), [Kaupunkiympäristö](#)
 - [Malala](#), [Suvi-Anne Siimes](#), [Tuija Brax](#), [Baba Lybeck](#), [Somevaari](#)
- ~~140~~, ei vaan 280 merkin twiittejä, viserryksiä (8.11.2017)
- #: hashtag eli aihetunniste, esim.
 - #tasaarvo, #työura, #koulutus, #kansainvälisyys, #oppiminen
 - #kirjallisuus, #terveys, #hyvinvointi, #käsityöt, #musiikki, #liikunta
- [Aikakauslehdet somessa](#) (Markkinointi&Mainonta 1.11.2017)

Alan O'Rourke,
Lähde: Flickr,
CC BY 2.0

Lisätietoja, verkko-opiskelua

- Yle [Oppiminen](#)
- [TED](#), huippuluentoja kaikista mahdollisista
- [MOOC-lista](#), avoimia verkkokursseja
- Lähiverkon [Oppisoppi](#)
- Enterin [itseopiskelumateriaaleja](#)
- Bloggeja
 - Harto Pönkä: [Lehmätkin lentäis](#)
 - Anne Rongas: [Opeblogi](#)
 - Järjestöille: Viestintä-Piritta -> [blogi](#)